

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bihari ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei, fel évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény. Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklamációk Konrád Géza címére. Oradea-Mare, (Nagyvárad) Ör-utca 1. sz. küldendők.

Uj esztendő küszöbén

Rövidre szabott földi pályánk újabb határkövéhez érkeztünk. Aggódva szemléljük, vajjon nem ez lesz-e nekünk az utolsó? Abban a sok bizonytalanságban, amely életünket körülveszi, a legállandóbb és nyomasztóbb: életünk bizonytalansága. Minden esztendő ujulása elsősorban ezt teszi előttünk nyilvánvalóvá. A koporsók látásának is ez a figyelmeztetése. Nem hiába szokták az ó esztendőt sirbatérő öregként ábrázolni.

De az is természetünkhöz tartozik, hogy az új esztendőt reménykedve köszöntjük. Mintha csak Deák Ferenc biztatása szólna hozzánk minden esztendőnek küszöbén: „A mult kiesett hatalmunkból. A jövődönék urai vagyunk.” Most kiváltképen szükségünk van erre a bátorításra. Hitéletünk, egyházunk és nemzetiségünk megépítésére fordított sok munkánk látszik az új esztendő küszöbén hiábavalónak. Mintha sokan elfáradtak volna a meddőnek látszó küzdelemben, miként egykor Mózes karja, úgy hanyatlott le sokak tevékenysége. Minden jel azt mutatja pedig, hogy az új esztendő keserves próbák esztendeje lehet egyházunkra, elsősorban vezetőinkre. Így ennek az alkalomnak az a figyelmeztetése van hozzánk, hogy csak összeforrvá állhatunk meg. Emberi ígéretekre nem támaszkodhatunk. A jóakarát és a segítségre való készség számára baráti jobbot nyújtunk, az üldözés és nyomorgatás között hittel, türelemmel és rendíthetetlen elszántsággal állunk jogaink és igazunk védelmében. Vállat vállhoz vetve!

Végül azt is érezzük, hogy a mi elszántságunk is gyöngé és hiábavaló, ha Isten segítsége nem áll mellettünk. Ezért őreá tekintő szemmel állunk meg az új év küszöbén. Tőle kérünk áldást munkáinkra. Igéjében nyújtott biztatásokkal bátorítjuk magunkat. Ha egy keresztyén ember sohasem nélkülözheti Isten igéjét, mégis kiváltképen a szenvedések és megpróbáltatások között érzi annak szükségét és áldó hatását. Isten ígérezeit vigyük magunk-

kal az új esztendő oly sötétnek mutakozó eseményei közé. Bennebizó hittel tegyük jel-szavunkká: Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?

Tarnóczy Lajos.

A kerület ügye

Két ízben óhajtottuk ismertetni a királyhágó-melléki kerület ügyének állását rámutatván legközelebbi teendőinkre, rajtunk kívül álló okok miatt azonban ezt nem tehetjük meg. A közvélemény a napilapokból értesült a bekövetkezett eseményekről, ezek a közlemények azonban a tárgyszerűséget természet szerint több ízben mellőzték. Ezt akarnánk azért ez alkalommal olvasóink, mint a legérdekeltőbb előtt megcselekedni.

Közismert tény, hogy a vallás és művészet-ügyi miniszterium november elsején kelt leiratában (aláírva Jonescu államtitkár) a kerületi alakulást tudomásul nem vette az Egyh. t. I t.-c. 60. és 104 §. pontjára történt hivatkozással, mely szerint: „az egyházkerületek felosztása, helyrajzi meghatározása” a zsinat jog- és hatáskörébe tartozik.

Ez ellen úgy Sulyok István mint az erdélyi igazgatótanács előterjesztéssel élt a miniszterhez az új alakulat törvényszerűségét vitatván, annak elismerését kérték. Ezekre az előterjesztésekre, írásbeli válasz mindedig nem érkezett. A miniszterium azonban Nagy Károly erdélyi püspökkel közölte akarátát és őt felkérte annak közvetítésére. Eszerint a miniszterium azt kívánná, hogy a tiszántúli kerulettől Romániához csatolt egyházközségek képviselői (lelkész és egy világi) jöjjenek össze az erdélyi püspök elnöklete alatt egy gyűlésre, ahol döntsenek kerületi hovatartozásuk ügyében. A gyűlés határozatát terjesszék a kamara elé. Annak megerősítése után új választás tartandó a kerület tisztviselőire. A gyűlés a zsinatot pótolná. Ezt az eljárást pedig a bukovinai protestánsok szervezkedéséből vette a minisztérium.

Ez alkalommal is beigazolódtott azonban, hogy ha valaki tévesen szoroz, hibás az eredmény. A bukovinai protestánsok helyzetét nem lehet

irányadónak venni, mert nekik nem voltak állami-lag is becikkelyezett törvényeik és még kevésbé volt törvényben biztosított önkormányzati joguk.

Az adott esetben sürgősen kell megnyilatkozni úgy kerületünknek, mint az erdélyi kerületnek is. Nagy Károly püspököt világi oldalról, sőt egyházi részről is súlyos támadások érték ismételve ebben az ügyben való szereplése miatt. Mi nem azonosítjuk magunkat a vádlókkal, mert konkrét bizonyítékaink erre nincsenek és a zárt ajtók mögött folyt tárgyalásoknak nincsenek tanúi. Annyit azonban ki kell jelentenünk, hogy Nagy Károly püspökre várt volna az a feladat, hogy a szóbeli tanácskozás során a leghatározottabban kimutassa a szándékolt eljárás lehetetlen voltát, sőt a maga részéről a célzott gyűlésen való elnöklést is elhárítsa mind magától mind bármelyik református emertől, és a miniszteriumban az egyedül lehetséges, törvényes és helyes utat fölmutassa. Mennyiben tette meg ezt: nem tudjuk. Nagyvárad szereplésének elmaradása esetében sokkal nagyobb bizalommal volnánk személye iránt, így sem hihetjük azonban, hogy mást mondott volna, mint amit az igazgató tanács-előterjesztése tartalmaz.

Ebben a reményben hisszük, hogy miután a kerületi kérdés kinőtt partikuláris keretéből és a romániai magyar reformátusság közügyévé vált, az erdélyi püspök egy kerületével, és velünk egyházi autonómiánk védelmében.

Tarnóczi Lajos.

A III. t. c.

Talán egyetlen törvénycikkét sem borította annyira fel a megváltozott helyzet egyházi törvényeinek, mint a III-ikat.

Ez annyival inkább érezhető, mert ez a törvénycikk tartotta anyagi kapcsolatba gyülekezeteinket a magyar állammal. Az az elgondolás teremtette meg ezt, amelyik az 1848 XX. t. c. létrehozta, hogy t. i. az összes bevett felekezetek egyházi és iskolai szükségéi köz álladalmi költségből fedeztessenek. Igaz, hogy a törvény ezt csak félig oldotta meg és az anyagi segítség mellett, mint minden félmunka, súlyos erkölcsi károkat okozott. Egyfelől levette a hivek válláról az egyház önfentartásának egy részét, másfelől azonban utat nyitott olyan felfogásnak, amely szerint az egyházat, a lelkészi és tanítói állásokat tartsa fenn az állam. Nem lehetett fájdalom nélkül nézni, amikor a lefolyt évtizedek alatt az eredményes lelkészi munka bizonyágát keresték és látták abban sokan

amidőn kilószámra gyártott kimutatások segítségével gazdag alföldi gyülekezetek 5000–10 000 koronás adócsökkentési segélyeket verekedtek ki, míg az egyházi adóhátralék 20–30 000 koronára rugott, a perselyeket pedig a pók lakta.

Ilyen körülmények között következett reánk az új állapot, amidőn egyházaink államsegéllyel elvesztett, a lelkészi és tanítói állások fentartásának teljes súlya az egyháztagokra nehezedett. Megpróbáltatásokkal járó időszak ez egyházi életünknek, sajnos, hogy a többé meg nem tartható törvény pótlására egyházi főhatóságaink részéről eddig egyetemes utmutatás és irányítás nem érkezett gyülekezeteinkhez, és így a legteltesebb rendszertelenség és teherviselési igazságtalanságok történtek meg sok gyülekezetben. Ilyennek tartjuk azt midőn a tanítói sőt a lelkészi fizetéseket a legrégebbi módszerint családokra vetett véka buzából fedezik. Ez aránytalanul sújtja a szegény sok gyermekes családokat és nyilvánossá teszi a nép előtt, hogy ő „paphért” fizet.

Másfelől az egész törvénycikk alól az alapot rántotta ki cédurális adórendszerre való áttérés. Most már senki sem tudja, hogy a progresszív alapon történt adókievetésnél mi legyen az adóalap? Lelkészeinkre a jövő évi költségvetés összeállítása vár ezekben a napokban és nem hiszem, hogy volna valaki, aki megmondaná, hogy az adóbevételeket mihodan tudja biztosítani, vagy csak előirányozni is? En ugyan úgy ítélem meg a dolgot, hogy a jövőben mindinkább a gyülekezet önkéntes áldozatkészségére leszünk utalva és ennek a bedugult forrásnak kell a nyitját minden eszközzel megtalálnunk. Nem mellőzhetjük azonban a rendszeres és állandó kivetést sem — minden ódiuma ellenére. Ehez azonban egyetemes állásfoglalásra és tanácskozásra, sőt előkészítő munkára volna szükség. Mig zsinatra jöhetnénk ebben az ügyben, kérjük egyházunk minden vezetőjének bölcs tanácsát és vélekedését a református egyháznak ebben a létkérdésében.

Tarnóczi Lajos.

Örömdelés Üzenet. Egy világi lap újságolta Goga volt miniszter ígéretét, hogy a nyugdíjas lelkészek és özvegylelkészek részére karácsonyra kiutalja a régebben kilátásba helyezett 1200 lei segélyt. Azóta Goga megbukott, karácsony elmúlt, de a nagy reménységgel várt és régóta hangoztatott segély nem érkezett. Nem tudjuk mem maradt-e ez az utalás az alá nem irt akták között. A nagy nélkülözésben nyomorgó nyugdíjasok és özvegyek érdekében kérjük főhatóságunkat sürgesse ezt ismételve a minisztériumtól, amint ezt ezuton mi is megteszük.

Egyházi hírek

Olvasóinkhoz!

Köszütséget pótolni hivatott lapunk az újesztendővel második évfolyamába lép. Mivel előfizetőink legtöbbje csak egy félévre küldte be előfizetési díját, ez a félév pedig december elsején lejárt, bizalommal és tisztelettel kérjük az előfizetésnek lehetőleg az egész évre lendő megújítását. Lapunk közli a püspökhelyettesi hivatal közleményeit és így minden egyháznak érdeke a lap megrendelése, amit költségvetése terhére eszközölhet. Másfelől legelső sorban arra hivatott szerve lelkészkarunknak és egyházkerületünknek, hogy nagyfontosságú egyházi kérdéseinket és közügyeinket nyilvánosan megtartsuk. Tudjuk, hogy állásfoglalásunk nem mindenkor és nem mindenkinek nyert tetszést. Ez azonban annál inkább az igazság keresésére és megbecsülésére serkentett bennünket. Továbbra is ennek óhajunk szolgálni és igen üdvöndöznénk, ha a reánk váró nehéz küzdelmek között lelkésztársaink közül minél több harcostársra számíthatnánk. Az Úr oszlassa el a fenyegető veszélyeket és adjon mindnyájunknak boldog új esztendőt!

Tisztelettel
Szerkesztőség.

Lelkészoáltozások. Pataky Sándor érkörtvélyesi lelkész nyugalomba vonult. Állására a pályázatot rövid idő múlva meghirdetik. A szerencsés anyagi viszonyok között quietált lelkésztársnak erőt és egészséget kívánunk. Szamoskóródra Kürthy Károly szatmári segédlelkészt választották meg. Ezzel a megválasztott régi családására gyógyítót kapott, a kóródi gyülekezet pedig értékes lelkészt. Isten áldása legyen a pástoron és nyájon!

A vasuti igazolóanyagok. A püspökhelyettesi hivatalhoz eddig 50 drb. kiállított vasuti igazolvány érkezett. Ezek közül legtöbb [20] a nagyszabolai egyházmagye lelkészeit illette, amiket szétosztás végett az illetékes esperesi hivatalhoz küldtek. A püspökhelyettesi hivatal ismételve megsűrgette az elmaradt igazolványokat és így reményünk lehet mielőbbi megnyerésük felől!

A lelkészi államsegélyek. Kerületünk lelkészi kara az államsegélyek utalása körül ez alkalommal háttérbe szorult. A katolikus lelkészi kar sőt az egyidőben Erdélyhez csatlakozott egyházmegyék lelkészei is megkapták a június-szeptemberi részletet, míg a miénk mindig halasztást szenved. Ennek legutóbbi oka az, hogy a minisztérium a segélyek kiutalására december hónapban újabb nyomtatvány-mintát küldött a püspök-

helyettesi hivatalnak. Mikorra ez három példányban elkészült, akkor Nagy Károly püspök azt az értesítést közölte, hogy a nyomtatvány hiányos és most újból előről kell kezdeni az egész munkát. Addig természetesen reményünk sem lehet az utalás iránt, míg ez a kimutatás el nem készül. Ez január első felében történik meg, így a kiutalás a legjobb körülmények között februárra várható.

A tanítói fizetések. Furcsa meglepetés érte iskolafenntartó egyházainkat a tanítói fizetések körül. Először hatóságilag megállapították mennyi az egyes tanítói állások jövedelme a javadalmi jegyzőkönyvek szerint, [ott újra értékelések is történtek] másfelől a volt kormányzó tanács által megszabott fizetések tekintetbe vételével kiszámították a szükséges kiegészítéseket, melyeknek államsegélyből leendő fedezését helyezték kifizetésbe. Az államsegélyekről még semmi közelebbit nem tudunk, ehelyett egy miniszteri rendelet a megállapított különbözetnek 1919 évi július 1-től kezdődően az iskolafenntartók által való kifizetését rendelte el. Ez alapon a közigazgatási hatóságok végrehajtás terhe alatt kötelezik el egyházainkat a meglehetősen jelentékeny összegnek [tanítónként 4000-7000 lei] 15 nap alatt leendő megfizetésére, sőt egyes helyeken már kielégítési végrehajtást is foganatosítottak. Az adott körülmények között érdeme szerint a rendelettel nem foglalkozhatunk. Egyházainkat csupán arra utalhatjuk, hogy a

rendelkezések ellen adják be felebbezéseiket a közoktatási minisztérium kolozsvári államtitkárságához címezve a közigazgatási bizottságnál. Félreértések elkerülése végett annyit ki kell jelentenünk, hogy mi nem a tanítói fizetések ellen szólunk, ennek a megállapításá az azonban alapjáiban véve munkaadói jog, amit polgári társadalomban eddig a kínálat és kereslet törvénye szabályozott.

Értessük a lelkésztársakat, hogy a vasuti félárújegy váltásra jogosító arcképes igazolványuk a püspöki hivatalhoz megérkeztek és az illetékes esperesi hivatalokhoz megküldtek. A lelkésznék részére nyomtatvány hiányában az igazolvány nem állított ki, így csak később fogják megkapni.

Vannak esetek...

Reform korszakban élünk. Az első magyar társadalmi regény Fáy Andrásnak 1832-ben megjelent Békely ház című műve. Ebben azt mutatja be az író, hogy a múlt század második negyedét magában foglaló reformáló korszak eszméi mint szakították szét ugyanazon családnak a tagjait is. Az ifjak képviselik Széchenyi eszméit, az öregek a régi, táblabíró politika felfogását. Nagy, keserves vitaközlésekben mérkőzik a két irány, amely széttepi a családi kötelékeket is. A történelem ismétli önmagát. Ugyanebbe a helyzetbe jutottunk mi Néha zajos, véres vajadás között, vagy lassan, de megakadályozhatatlanul folyik az új világnézet kialakulása bennünk és körülöttünk. Azt még

nem tudjuk megállapítani, hogy ennek az átalakulásnak melyik stádiumában vagyunk, azt még kevésbé, hogy milyen lesz az az új rendszer, amely most vajudik millió ember gondolkozásában és törekvésében. Az összeütközésekből azonban érezzük, hogy az új forr és formál, a régi védekezik és ellenáll. Két esetet figyeltünk meg mostanában erre. Két református lelkesztársunk került családi összeköttetés [vő és após] és egyéb körülmények [állásból való] függőszítés és nyugdíjazás] folytán egy fedél alá. Nem sok ideig tartott a békesség közöttük, pedig a közös nyomorúság békességszerző. Elköltöztek egymástól. Szétválasztották őket:

egyik a másik eszméit okolta. Mindakettő szilárdan ma is, hogy neki van igaza. Az öreg a fiatalokat, és a modern kort hibáztatja. Az ifjabb szentíró várja eszméi megvalósulását.

A másik eset ez: röviddel ezelőtt jött haza 4 évi orosz fogságból egy fiatal barátunk. Rokonsághoz ment, akik szerény, polgári életet élnek. Egy hét múlva a fiatal ember lakást keresett. Nem bírta el a vitatkozásokat. Azt mondta nekünk: öregek itt az emberek. Mintha maguk zárták volna börtönbe magukat, olyan a világtérfogásuk. Nincs bennük szabadelvűség egy szemérményi sem. Vajudó, reform korszakban élünk, amikor

készül és épül a jobbnak hirdetett jövő. Nem csodáljuk, ha sokan a Máté ev. 24. részében olvasható jelek alapján a jelenvaló világ összeomlását hidelik, amikor sokan megbotránkoznak és elárulják egymást és gyűlölik egymást (10. vers.)

Scriba.

Hivatalos rész

A királyhágómelléki református egyházkerület püspökhelyettesi hivatala

1888 1921.

Nagytiszteletű Iskolaszéki Elnök urak!

Több egyházközségből jelentés és panasz érkezett hivatalomhoz, hogy a vármegyei közigazgatási bizottságok az egyházközségek pénztárának a terhére a nagyszebeni kormányzótanács 20300 - 1919. számú rendeletére való hivatkozással tanítói illetményeket végrehajtás terhe mellett állapítanak meg. Minthogy a Román állam-kormány által is elismert egyházi törvényeink értelmében az egyházi tisztviselők fizetési ügye kizárólag az egyház intézkedési jogkörébe tartozik, ennél fogva felhívom az Iskolaszéki Elnök urak figyelmét, hogy a sérelmes közigazgatási határozatokat minden tanítóra nézve külön-külön a vé-

teltől számított 15 nap alatt román nyelven írott felterjesztéssel felebbezzék meg egyidejűleg a sérelmes határozatról hivatalomat is értesítsék. Ez intézkedés nem jelentheti azt, mintha tanítóinknak anyagi érdeke és sorsa bennünket nem érdekelne, ellenkezőleg egyházközségeinknek minden anyagi erejüket össze kell szedni, hogy tanítóinknak létfenntartását biztosítsák s ezáltal iskoláink fentartását nagy érdekeink szempontjából lehetővé tegyék.

Teljes tisztelettel

Nagyvárad, 1922. január 3.

Sulyok,

esperes, püspök helyett.

1876 - 1921.

Nagytiszteletű iskolaszéki elnök urak!

A közoktatásügyi minisztérium 32359 - 9121 és 34836 - 1921. sz. rendeletére való hivatkozással tudomásulvétel és alkalmazkodás végett közlöm, hogy a hadiárva, a nyilvános iskolákban minden néven nevezendő díj fizetése alól mentesek

Nagyvárad, 1921, december hó 29.

Sulyok,

esperes, püspökhelyettes.

Református zsoltárok

egyszerű és diszes kivitelben. **Iljuszági iratok, karácsonyi ajándékok** olcsón beszerezhetők, névjegyek 24 óra alatt készülnek

Mégay és László

könyv- és papirkereskedésében

Oradea-Mare - Nagyvárad

Avram Ja cu. (Cossuth-) utca 2. szám.

Fekete Sas szállóval szemben. - Telefon 623. szám.

ORGONA homlokzatsipok

a rekvirált sipok helyébe **elsőrendű kivitelben** készülnek

Wegenstein Cipót és Fia orgona-gyárában
Timisoara - Temesvár.

A sipmérték beküldése ellenében költségvetéssel díjtalanul szolgálunk! - Orgonajavítások, tisztítások és hangolások pontosan eszközöltetnek

Harmoniumok raktáron!

Szülők figyelmébe!

Ha pénzt akarnak megtakarítani, úgy látogassanak el

SCHNEIDER és MIHELFIYHEZ

Ferdinánd király- [Rákóczi-] ut 10. [Széchenyivel szemben.]

Gyermek ruha!

Hol megérkeztek!

Bécsi fiú és gyermek ruha u. m.: **fiú- és leányka kabát különlegességek.**

Bel- és külföldi gyapju-szövetek, szabókellékek dús választékban.

Béres Károly könyvnyomdája Oradea-Mare - Nagyvárad.